

Bemærkninger til forslaget

I. Historisk baggrund

1. Forbud mod tortur i FN-sammenhæng

Skabelsen af FN efter afslutningen af anden Verdenskrig blev begyndelsen til en omfattende udbygning af den folkeretlige regulering af menneskerettigheder og de folkeretlige og politiske muligheder for at sikre deres overholdelse. Allerede ved at tilslutte sig FN's Pakt har staterne forpligtet sig til at virke for menneskerettighedernes beskyttelse, hvilket har været en væsentlig begrundelse for at dette spørgsmål ikke længere anses for at være et indre anliggende, som ingen andre stater har ret til at blande sig i.

Under udviklingen af den folkeretlige beskyttelse af menneskerettighederne har forbud mod tortur haft en fremtrædende plads. Der findes et politisk forpligtende forbud mod tortur i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder af 10. december 1948. I FN-konventionen om Borgerlige og Politiske Rettigheder af 16. december 1966, der trådte i kraft i 1976, blev dette udmøntet i et folkeretligt forpligtende forbud mod tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (konventionens art. 7). Der henvises til Folketingstidende 1970/71, tillæg A sp. 1719 ff og Folketingets Forhandlinger sp. 3069-3088 og 7716-7717.

Senest er der den 10. december 1984 blevet vedtaget en særlig FN-konvention om Forbud mod Tortur og anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf. Konventionen trådte i kraft den 26. juni 1987. Der henvises til Folketingstidende 1986/87, tillæg A sp. 3983 ff og Folketingets Forhandlinger sp. 7326-7338 og sp. 11097-11098.

2. Forbud mod tortur i Europarådssammenhæng

Den 4. november 1950 undertegnede Danmark sammen med de øvrige medlemsstater af Europarådet Den europæiske Menneskerettighedskonvention i Rom. Danmark ratificerede konventionen den 13. april 1953. Konventionen, der trådte i kraft den 3. september 1953, indeholder i artikel 3 et forbud mod tortur og umenneskelig eller vanærende behandling eller straf. Der henvises til Rigsdagstidende

1952/53, tillæg A sp. 3025 ff og Forhandlinger i Folketinget sp. 1385-1459 og sp. 3492-3497 samt Rigsdagstidende 1952/53, Forhandlinger i Landstinget sp. 689-700 og sp. 753-755.

Deltagerstaternes kontrol med overholdelsen af denne og de øvrige bestemmelser i Menneskerettighedskonventionen er sikret gennem oprettelse af en Kommission og en Domstol.

Deltagerstaterne og enkeltpersoner kan indbringe klager over påståede konventionsbrud for Kommissionen. Deltagerstaternes ret til at klage til Kommissionen er ubetinget. Enkeltpersoners klageret er betinget af, at den stat, mod hvem klagen er rettet, ved en særlig erklæring har anerkendt Kommissionens kompetence til at modtage og behandle sådanne klager. Denne klageprocedure – den såkaldte individuelle klageret – repræsenterede en central nydannelse i den internationale beskyttelse af menneskerettighederne, særligt gennem den mulighed, der åbnedes for den enkelte statsborger til selv at føre sin sag ved et internationalt forum.

Klagesager kan henvises til Domstolen af Kommissionen selv eller af en deltagerstat. Enkeltpersoner har derimod ingen adgang til selv at indbringe deres sag for Domstolen. Domstolen afgør indbragte klager endeligt og bindende. Domstolens kompetence til at modtage og afgøre klager er betinget af, at vedkommende stat har afgivet en særlig erklæring om udtrykkelig anerkendelse deraf.

Igennem årene er det fra flere sider gjort gældende, at tortur samt umenneskelig og vanærende behandling og straf repræsenterer så grove krænkelse af de fundamentale menneskerettigheder, at den i Den europæiske Menneskerettighedskonvention hjemlede klageprocedure burde suppleres med ikke-juridiske midler af forebyggende karakter. Erfaringer har vist, at behovet for en udvidet beskyttelse på dette område er særligt stort for personer, der er berøvet deres frihed.

Dette er baggrunden for, at Europarådets rådgivende Forsamling den 28. september 1983 vedtog en henstilling til Ministerudvalget, i hvilken det anbefales at vedtage en europæisk konvention om fri-